

Réamhfhocail (Prepositions):

Focail iad seo a chuirtear roimh ainmfhocail nó roimh fhorainm chun an bhaint atá aige le focal eile san abairt a léiriú, m.sh. *'Bhuail mé **le** hÁine'*. *'Chuir sé fáilte **roimh** na haíonna'*.

1. Seo iad na réamhfhocail shimplí a thógann séimhiú ar an gconsan a thagann ina ndiaidh:

ar, de, do, faoi, idir, mar, ó, roimh, trí, um

*'Bhí deifir **ar** Dhónal an lá sin'*.

*'Bhainfeadh sé deor **de** chloch'*.

*'Thug mé an leabhar **do** chara liom'*.

*'Níl a shárú ann **mar** pheileadóir'*.

*'Tagann siad abhaile **um** Nollaig **de** ghnáth'*.

2. Ní thógann na réamhfhocail shimplí seo a leanas séimhiú:

ag, amhail, as, chuig, chun, dar go, go dtí, le, murach, os, seachas

*'Tá leabhar **ag** Máire'*.

*'Tá sé sin **as** bealach'*.

*'Chuaigh sí **go dtí** an siopa'*.

*'**Seachas** cúpla duine bhí siad sásta go maith.'*

3. Tógann na réamhfhocail shimplí seo séimhiú i gcásanna áirithe:

(a) **ar**: ní bhíonn séimhiú tar éis 'ar' sna cásanna seo a leanas:

- nuair is rud teibí nó ginearáta atá i gceist – **ar bord loinge; ar muir is ar tír; ar siúl; ar cuairt**
- nuair is mothucháin ata i gceist: **ar bís; ar meisce; ar mire; ar buile**
- nuair a bhíonn am i gceist: **ar ball; ar maidin**

(b) **gan**: ní bhíonn séimhiú tar éis 'gan' má bhíonn aidiacht nó clásal aidiachtúil i ndiaidh an ainmfhocail a leanann 'gan' - *'Bhí mé fágtha **gan phingin'***. *'Bhí mé fágtha **gan pingin** i mo phóca'*. *'**Gan bhróga'***. *'**Gan bróga** orthu ná léine' (Cúl an Tí, le Seán ó Ríordáin)*

(c) **idir**: ní leanann séimhiú 'idir' más spás atá i gceist –

*'Tá sé in áit éigin **idir** Béal Feirste agus Doire'; 'ar an mbóthar **idir** Baile Átha Cliath agus Corcaigh'; 'Idir mise 'gus tusa 'gus eireaball na muice!' (i.e. rún, fág faoi do hata é!)*

Más comhaireamh atá i gceist, áfach, úsáidtear séimhiú –

*'Bhí fiche sa rang **idir** bhuachaillí agus chailíní.'*

4. **Réamhfhocail + Alt** (Preposition with article):

Tá séimhiú nó urú inghlactha ar ainmfhocal nuair a bhíonn alt agus réamhfhocal roimhe, m.sh:

'ar an mbord/ar an bhord; faoin gcathaoir/faoin chathaoir; leis an ngaoth/leis an ghaoth'

*Is i nGaeilge Uladh a úsáidtear séimhiú agus úsáidtear urú sna canúintí eile.

5. **An Forainm Réamhfhoclach** (Prepositional pronoun):

Úsáidtear foirm tháite ar leith i gcónaí nuair a thagann réamhfhocal roimh fhorainm, m.sh:

le + mé = liom; le + tú = leat, le + sé = leis; le + sí = léi; s.rl.

6. **An Réamhfhocal Comhshuite** (Compound preposition)

Is frása réamhfhoclach é seo a chuireann suíomh nó tréimhse ama nó cúis in iúl. De ghnáth leanann an ginideach an réamhfhocal comhshuite – samplaí:

*os comhair an tí; in aice na fuinneoige; os cionn an dorais;
ar imeall na cearnóige; i lár an aonaigh; ag deireadh na hoíche;
i lár an lae; tar éis dinnéir; i gcaitheamh an ama;
de bharr na droch-aimsire; de thoradh an aighnis;
de dheasca na trioblóide; de réir na dtuairiscí; ar son na cúise; s.rl.*